

ایران در گرداب کاهش بهای نفت

قیمت نفت به پایین ترین حد خود در ۱۴ ماه گذشته رسیده و ماه گذشته ۳۰ دلار کاهش یافت و به ۶۳ تا ۷۰ دلار رسیده است. نتیجه این کاهش شدید قیمت نفت بر اقتصاد ایران به خاطر وابستگی ساختاری بودجه عمومی دولت، واردات و تراز بازرگانی کشور به درآمدهای نفتی و نگرانی از کسری بودجه جاری، توجه کارشناسان و علاقه مندان به موضوعات اقتصادی را به خود جلب کرده و صاحب نظران بر این عقیده اند که با توجه به رشد شدید بودجه عمومی دولت، واردات کالا و خدمات و افزایش مخارج دولت در چهار سال گذشته، هرگونه نوسان و کاهش قیمت نفت باعث ایجاد کسری بودجه ارزی، کسری بودجه عمومی و باعث ایجاد مشکل تامین ارز برای بیش از ۷۰ میلیارد دلار کالا و خدمات خواهد شد و ضرورت دارد که آثار کاهش قیمت نفت بر جنبه های مختلف اقتصادی و اجتماعی کشور بررسی شود. به خصوص در مقطع تدوین بودجه سال ۸۸ به این نکته بیش از پیش توجه شود که راهکار اصلی مقابله با نوسان قیمت نفت اتخاذ سیاست های انقباضی و اولویت دادن به ضرورت هاست. کارشناسان، دلایل اصلی کاهش قیمت نفت را کاهش تقاضا به خاطر رکود اقتصادی، افزایش شدید ذخایر نفت آمریکا، کاهش مصرف به ویژه در آمریکا، کاهش سرمایه گذاری در بازار نفت به علت ترس از زیان و افزایش ارزش دلار ارزیابی کرده اند و معتقدند این روند در ماه ها و شاید سال آینده نیز ادامه پیدا کند. با توجه به روند نزولی قیمت نفت در بازارهای جهانی، بودجه ریزی سال ۸۸ کشور با قیمت هر بشکه ۵۵ تا ۶۰ دلار، درصد تحقق بالایی را برای این بودجه سالانه، باقی نخواهد گذاشت. قیمت هر بشکه نفت هم اکنون روی مرز ۶۳ تا ۷۰ دلار در نوسان است و سبب نفعی اوپک نیز، میانگین قیمت ۶۳ دلار را تجربه می کند. بر این اساس، قیمت نفت خام ایران برای هر بشکه با حدود سه تا پنج دلار تفاوت حدود ۵۸ تا ۶۰ دلار به فروش می رسد. با توجه به این رقم، پیش بینی قیمت ۵۵ تا ۶۰ دلار برای بودجه سال ۸۸، از ضریب بسیار شکننده ه ای برخوردار خواهد بود. تجربه سال های گذشته نشان می دهد همواره بین پیش بینی قیمت واقعی نفت و قیمت مورد نظر بودجه حدود ۳۰ تا ۴۰ دلار فاصله بوده است. هفته گذشته، پیش بینی قیمت نفت برای سال آینده قطع نظر از بحران مالی جهانی که طی یک ماه گذشته اکثر بازارهای جهانی را در بر گرفته، دولت آمریکا، سعی داشت با افزایش ارزش دلار، قیمت نفت را کاهش دهد. این تصمیم پس از آن گرفته شد که نفت بالای ۱۰۰ دلار

زمینه رکود اقتصادی را در بسیاری از کشورها فراهم کرد. افزایش مدیریت شده قیمت دلار از سوی دولت آمریکا، در نهایت جای خود را به تاثیرات بحران مالی جهان بر قیمت نفت و دلار داد. در این راستا، دولت ایالات متحده طرح ۷۰۰ میلیارد دلاری را برای کنترل بحران مالی در بازارهای خود برگزید و سپس بوش، رئیس جمهوری آمریکا، هنگام برگزاری اجلاس سالانه صندوق بین المللی پول و بانک جهانی، از کشورها خواست تا جهت حل بحران، اقدام کنند. این درخواست به صدور بیانه ای از سوی ۱۳۵ کشور شرکت کننده برای کنترل بحران انجامید و همکاری جهانی برای حل بحران و زمینه های تزریق اعتماد به بازارهای جهانی را فراهم کرد و باعث شد سقوط آزاد شاخص ها موقتاً قطع شود. به موازات این مساله کاهش قیمت نفت نیز، در قیمت ۷۰ دلار کنترل شده است اما کارشناسان همچنان نمی توانند آینده بحران مالی جهان را به درستی پیش بینی کنند. همین مساله، باعث شده تا ثبات قیمت های نفت و دلار و شاخص بورس های جهانی شدیداً پرنوسان و لرزان به نظر برسد. این بدان معنی است که قیمت نفت خام ایران برای هر بشکه در ماه ها و سال آینده احتمالاً کاهش خواهد داشت. این کاهش بدان معنی است که بودجه ۸۸ باید با قیمت متناسب با قیمت های آینده پیش بینی شود. برخی کارشناسان قیمت در مرز ۶۰ دلار را برای هر بشکه نفت سال آینده پیش بینی می کنند. کسری بودجه پیش از این صندوق بین المللی پول طی گزارشی اعلام کرد: چنانچه قیمت هر بشکه نفت خام ایران به کمتر از ۷۵ دلار کاهش پیدا کند، این کشور دچار کسری بودجه خواهد شد. نشریه میس خاورمیانه، در تحلیل خود این رقم را ۹۰ دلار ذکر کرد. اکنون با توجه به رشد فزاینده نیاز به درآمدهای نفتی در کشور، قرار گرفتن قیمت نفت بین ۶۰ تا ۷۰ دلار، سناریوی پرنوسانی را برای آینده بودجه جاری رقم خواهد زد. کارشناسان اعتقاد دارند، اگر قیمت نفت ایران حدود ۶۰ دلار باقی بماند، درآمد حاصل از نفت طی سال آینده حدود ۴۳ تا ۴۵ میلیارد دلار خواهد بود. تحلیل ارقام بودجه سال گذشته نشان داده است درآمدهای مالیاتی تنها ۳۴ درصد بودجه را تشکیل می دهند و به طور معمول ۶۶ درصد از نیازهای منابع بودجه ای ایران حاصل از دلارهای نفتی است. از سوی دیگر حجم بودجه جاری که در سال جاری حدود ۷۳ هزار میلیارد تومان در کتاب بودجه ذکر شده بود پیش بینی می شود در سال آینده به بیش از ۸۰ هزار میلیارد تومان برسد. طرح تحول اقتصادی معاون بودجه ای معاونت برنامه ریزی ریاست جمهوری، تاثیر طرح تحول

اقتصادی بر بودجه را به تصویب لایحه آن در ماه های آینده موکول کرد اما، اگر رئیس جمهوری به گفته خود پایدار بماند مبنی بر اینکه حتی اگر یک روز به پایان دوره ریاست جمهوری اش باشد، طرح تحول را اجرا خواهد کرد، بنابراین ضروری است متصدیان تدوین برنامه بودجه، لایحه بودجه سایه ای را منطبق با ایجاد طرح تحول اقتصادی تدوین کنند. مشخصه اصلی طرح تحول پرداخت نقدی یارانه هاست. این مساله نیاز دولت را به منابع درآمدی کاهش خواهد داد. حسین راغفر عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا در مورد تاثیر کاهش درآمدهای نفتی بر رفاه اجتماعی و وضعیت اجتماعی کشوری گوید: «روند کاهش قیمت نفت و درآمدهای نفتی به سبب نبود برنامه ریزی، تاثیر مستقیم بر رفاه اجتماعی و وضعیت اجتماعی دارد.» وی افزود: «در مطالعه فقر، نابرابری و نحوه توزیع درآمدها شاهد هستیم که به محض افزایش درآمدهای نفتی، بخش بیشتر درآمد به مصارف اختصاص یافته، تا رفاه مردم بهتر می شود اما در مقابل مصرف گرایی به طور آشکار رواج پیدا کرده و شکاف طبقاتی به شدت افزایش پیدا می کند.» راغفر خاطر نشان کرد: «افزایش درآمدهای نفتی به طور غیرمستقیم نیز تاثیر در رفاه اجتماعی دارد از ایجاد اشتغال بیشتر گرفته تا افزایش حقوق، درآمد و ... نشان می دهد. البته این نیز ناشی از عدم مدیریت و نبود برنامه ریزی است. محدودیت واردات محصولات کشاورزی با توجه به افت قیمت نفت به ۶۳ دلار و در نتیجه کاهش درآمدهای نفتی احتمال محدودیت در واردات محصولات کشاورزی وجود دارد. واردات سال گذشته محصولات کشاورزی شش میلیارد و ۱۹۰ میلیون و ۱۰۸ هزار دلار بوده و برای سال جاری با توجه به بروز خشکسالی و کاهش تولیدات در این بخش واردات ۱۲ میلیارد دلار از این محصولات برای تامین نیاز پیش بینی شده است. اما کاهش درآمدهای نفتی منجر به آن شده که کارشناسان محدودیت در واردات محصولات کشاورزی را پیش بینی کنند. عیسی کلاتری دبیرکل خانه کشاورز در گفت وگو با سرمایه اظهار کرد: «علاوه بر احتمال کاهش واردات، میزان سرمایه گذاری در این بخش نیز کاهش خواهد یافت.» او پایان اینکه واردات برخی از محصولات بیشتر تحت تاثیر این پدیده قرار می گیرد، خاطر نشان کرد: «نیازهای اولیه کشاورزان و نهاده های تولید از جمله این اقلام هستند و قطعاً با کاهش واردات آنها مواجه می شویم.» کلاتری متذکر شد: «اما در مجموع این شرایط جلوی یک سری ولخرجی ها را می گیرد.» گندم، برنج و مواد پروتئینی از جمله محصولاتی هستند که شاید تاثیر کمتری از کمبود منابع بگیرند. اما کارشناسان معتقدند محصولاتی مانند میوه و خشکبار که جزء کالاهای لوکس تری هستند با محدودیت در واردات مواجه می شوند.

